

Eesmärgid:

1. Tõhus ennetustöö kõigil tasanditel
2. Kvalifitseeritud ja motiveeritud spetsialistid ning efektiivne koostöövõrgustik
3. Õigussüsteemi tõhus reageerimine NVV ja PVV* juhtumitele
4. NVV ja PVV osapooltele pakutavate kvaliteetsed ja jätkusuutlikud teenused
5. Uuringud ja andmed, mis võimaldavad teadmispõhiseid otsuseid nii ennetustöö kui ohvriabi vallas.

1. Tõhus ennetustöö kõigil tasanditel

Strateegiline eesmärk on NVV ja PVV ennetamine avalikkuse teavitamise abil

Meede 1. Inimeste õigusteadlikkuse suurendamine

Tegevused:

- 1.1 Tarkmees taskus veebikeskkonna (<http://tarkmeestaskus.just.ee/>) täiendamine NVV ja PVV juhtumites asjakohaste materjalide/nõuannetega. JuM
- 1.2 Veebijuhendite koostamine inimestele praktilistes õigusvaldkondades küsimustes. [Kuhu \(kelle veebi\) need juhendid olid mõeldud?](#)
- 1.3 Inimeste teavitamine nende õigustest läbi ministeeriumide, ametite, mittetulundusühingute kodulehekülgede. SoM, JuM, SiM, MTÜd?
www.naisteliin.ee lehele on nuginii sellel aastal plaanis välja panna seadusi käsitlev osa, nii et toetame igati, valmis olema kaasvastutaja. Aeg: 2010

Meede 2. Soolise ebavõrdsuse vähendamine haridussüsteemi kaudu

Tegevused:

- 2.1 **Koolieelsete lasteasutuste, põhikooli ja gümnaasiumi õppekavade läbivaatamine, nende ellurakendamiseks vajalike juhendite jm rakendusdokumendide täiendamine, silmas pidades soolise ebavõrdsuse vähendamise eesmärki**, ja vajadusel õppekavadesse muudatusettepanekute tegemine kõigi kooliastmete juures. selleks, et . HTM, SoM, MTÜd? *märkus: vastavad ettepanekud on juba tehtud SoM poolt, kuid töö peab ilmselt jätkuma, kuna olemasolev õppekava ei käsitle teemat piisavalt*
ENÜ on taotlenud enda kaasamist ainerahvatute, juhendite jm koostamisse juba vastu võetud õppekavade ellurakendamisel. Oleme valmis ka ametnikke ja õpetajaid koolitama soostereotüüpide vähendamiseks. Nii et igati OK, oleme valmis olema kaasvastutajad.
Tegevus peaks olema planeeritud piisava ajavaruga, nt 2010-2012.
- 2.2 Inimeseõpetuse ja ühiskonnaõpetuse tundides soorollide, meeste ja naiste võrdsuse õiguste, kohustuste ja vastutuse teemade käsitlemine; naistevastase ja perevägivalda teemade käsitlemine, sh kust leida abi. HTM? *märkus: vastavad ettepanekud on juba tehtud SoM poolt, kuid töö peab ilmselt jätkuma, kuna olemasolev õppekava ei käsitle teemat piisavalt*
ENÜ ja ENVL on valmis selleks õpetajaid koolitama ja õppematerjale jm täiendamise osalema, St olema kaasvastutaja ja partner. Ajaraam- kogu arengukava periood (2010-2014)

---

* Lühendid: NVV – naistevastane vägivald, PVV – perevägivald.

NVV ja PVV temaatika käsitlemine õpetajate, noorsootöötajate, sotsiaaltöötajate, meedikute, politsei, psühholoogide, kohtunike jt ohvrite ja vägivaldsete kokku puutuvate spetsialistide baaskoolituses ja täiendäiendkoolitustel. Spetsialistide baaskoolituse jaoks inimõiguste ja piisava mahuga erialaspetsiifilise naistevastast vägivalda ja perevägivalda käsitleva mooduli väljatöötamine

Siin võiks muuta sõnastuse sarnaseks IK töögrupiga.

ENÜ ja ENVL on omalt poolt valmis nii tegema lobitööd kõrgkoolidega kui HTMiga, samuti panustama kõigi koolitusmaterjalide koostamisse (meil on juba praegu olemas mitmete teiste riikide spetsialistide koolitusmaterjale, saame neid vabalt veel juurde muretseda)

St meid võib panna kaasvastutajaks. Ajaraam – kogu arengukava vältel (2010-2014), vahetulemustest lihtsalt igal aastal kokkuvõttes teha.

Meede 3. Elanikkonna teadlikkuse suurendamine NVV ja PVV-st ning sotsiaalsete toimetulekuoskuste suurendamine.

Tegevused:

3.1 Lastele ja noortele vägivaldavaba probleemilahendamise ja eneseväärtustamise oskuste õpetamine. KOVi tasand + SoM?

See peaks tegelikult toimuma kooliprogrammi kohaselt, selleks oleks vaja täiustada õpetajakoolitust ja õppematerjale.

3.2 Lapsevanematele praktiliste oskuste õpetamine erinevates elusituatsioonides toimetulekuks (vanemluse toetamine). SoM, MTÜ-d märkus: seda tuleb kindlasti täpsustada.

3.3 NVV ja PVV ohvritele suunatud erialakoolitus koos nõustamisega eesmärgiga suurendada tööjõupakkumist ja tuua ohvrid tagasi tööturule. ESF (SoM)

Võiks olla ehk sõnastus : Vägivalla ohvritele suunatud nõustamis- ja tugiteenused, et aidata neil probleemidega toime tulla ja tööturul püsida või sinna tagasi pöörduda (kui on silmas peetud kevadist projektikonkurssi)

ENVL võiks sel juhul olla kaasvastutajaks. Aeg ilmselt siis 2010.

Praeguses sõnastuses tekib lihtsalt järjekordse sildi kleepimise võimalus kõikvõimalike projektide juurde.

3.4 NVV ja PVV temaatika käsitlemine meedias (suuremate päevalehtede vahelehtede tellimine, maakonnalehtedes temaatika kajastamine, sotsiaalkampaaniate läbiviimine). SoM, MTÜd?

ENVL ja ENÜ on nõus olema kaasvastutajaks.

Naiste varjupaigad kajastavad teemat maakonnalehtedes nagunii kogu aeg, nii et meid võib kaasvastutajaks panna, kui on raha varjupaikade elushoidmiseks.

Ajaraam: kogu arengukava periood (2010-2014)

3.5 Buklettide koostamine NVV ja PVV teemal (sh kust abi saada).

ENVL on nõus koostama (ja levitama), kui saame rahastuse Aeg: 2010 või millal iganes

3.6 Erinevate institutsioonide kodulehekülgede täiendamine ja omavaheline linkimine. SoM, JuM, politsei, MTÜd?

ENÜ ja ENVL on nõus, nagunii on meil www.naisteliin.ee all lingid sm genderi lehele ja ka ENÜ lehe enu@enu.ee all on viiteid

2. Kvalifitseeritud ja motiveeritud spetsialistid ning efektiivne koostöövõrgustik

Strateegiline eesmärk on NNV ja PVV probleemidega tegelevate spetsialistide oskuste ja koostöö arendamine.

Meede 4. Efektiivse koostöövõrgustiku arendamine ja toetamine

Tegevused:

4.1 Protseduurireeglite väljatöötamine politseile, sotsiaaltöötajatele, meedikutele, varjupaikadele (kes keda teavitab, kuidas juhtumit lahendada, milliseid võimalusi kasutada). SoM, JuM, SiM, MTÜd

ENVL soovib olla kaasvastutaja, Aeg: 2011-2012

4.2 Naistevastase vägivalda ja perevägivalda vastase riikliku võrgustiku moodustamine IK vastase võrgustiku eeskujul ja analoogiliste maakondlike võrgustike loomine maakondlike kompetentsikeskuste juurde. Regulaarsed võrgustiku kohtumised (politsei, meedikud, prokurörid, kohtunikud, MTÜd jt) ja võrgustiku liikmete koolitused. SoM, JuM, SiM, MTÜd

ENÜ ja ENVL toetavad igasugust võrgustikutööd! Aeg: 2010 (riiklik), arengukava lõpuks maakondlikud (2014)

4.3 Iga maakonna/piirkonna peale ühe kompetentsikeskuse loomine juba olemasolevate naiste varjupaikade baasil.

Naiste varjupaikades on olemas naistevastase vägivalda alal kompetentsed töötajad, kes teevad juba praegu võrgustikutööd kõigi vägivalda juhtumite lahendamiseks otseselt seotud spetsialistidega (politsei, meedikud, prokurörid, kohtunikud, teised abistavad MTÜd jt). Eesti Naiste Varjupaikade Liidu eesmärgiks on olnud avada naiste varjupaigad kõigis maakondades.

See võiks olla täies mahus teostatav arengukava lõpuks, st ajaraam kogu arengukava periood (2010-2014)

Meede 5. Spetsialistide kompetentsuse suurendamine NNV ja PVV teemal.

Tegevused:

5.1 Politseinike baaskoolituse ainekavasse NNV ja PVV temaatika sisseviimine. Politseinike kolitusvajaduse hindamine ja vägivalda alaste täiendkoolituste läbi viimine.

ENVLil on võimalus saada teiste riikide (kohe Austria, Rootsi, aga vajadusel ka teiste) vastavaid õppekavasid ja materjale, mida on hõlbus koostöös siinsete õppeasutustega kohandada.

Oleme valmis olema kaasvastutaja. Ajakava oleneb õppekavade kinnitamise seisust, kui vaja, võime seda teha ka sel aastal. Koolituste ajaraam- kogu arengukava periood, st 2010-2014.

5.2 Politseinikele suhtlemispsühholoogia-alase täiendkoolituse võimaldamine. xx

5.3 Meedikute baaskoolituse ainekavadesse NNV ja PVV temaatika sisseviimine, täiendkoolitusvajaduste hindamine ja koolituste läbiviimine NNV ja PVV teemal (HEVI projekti jätk).

ENVLil on olemas teiste riikide koolitusmaterjale, soovime kindlasti olla kaasvastutajad.

Ajaraam- kogu arengukava periood.

5.4 Kohtunike baaskoolituse ainekavadesse NVV ja PVV temaatika sisseviimine koolitusvajaduste hindamine ja vajadusel täiendkoolituste läbiviimine NVV ja PVV teemal.

ENVL saab osaleda koolituste korraldamises, vastutama peaks JuM

5.5 Sotsiaaltöötajate ja lastekaitsetöötajate baaskoolituse ainekavadesse NVV ja PVV temaatika sisseviimine, koolitusvajaduste hindamine ja koolituste läbiviimine NVV ja PVV teemal. SoM

ENVLil on olemas teiste riikide koolitusmaterjale, võime koolitada, soovime kindlasti olla kaasvastutajad.

Ettepanek:

lisada samalaadsed punktid õpetajate, psühholoogide ja noorsootöötajate baas- ja täiendkoolituse kohta, või ühendada kõik need spetsialistide grupid.

Lisada punkt:

Naiste varjupaikade töötajate regulaarse täiendkoolituse tagamine, kaasates muuhulgas teiste riikide spetsialiste ja uute varjupaikade töötajatele baaskoolituste korraldamine

ENVL võtab siin vastutuse, peame seda nagunii tegema

3. Õigussüsteemi tõhus reageerimine NVV ja PVV juhtumitele

Strateegiline eesmärk on tõhus reageerimine NVV ja PVV seotud kuritegudele

Meede 6. Kuritegude tõhus menetlemine

Tegevused:

6.1 Analüüs eraldi perevägivalda kuriteokoosseisu/**eraldi seaduse** vajalikkuse kohta (teiste riikide kogemuste najal). JuM

ENVL ja ENÜ võiks olla kaasatud, saame soovitada häid näiteid teiste riikide praktikast

6.2 Spetsialiseerunud kohtunike, prokuröride, politseinike olemasolu vajaduse analüüsimine.

Oleks väga tervitatav, eriti politsei ja prokuröride osas

6.3 Vaimse vägivalda mõiste defineerimine **Kas ettepanek seadusemuudatuseks, et tekitada vaimse vägivalda kuriteokoosseis?**

Võiks ühendada punktiga 6.1

6.4 Lepitusmenetluse rakendamine sobivatel NVV ja PVV juhtumitel.

ENVL ja ENÜ on sellele punktile kategooriliselt vastu.

Vägivalda puhul on vaja tagada eelkõige ohvri turvalisus, seda ei ole meil võimalik teha praegu kehtivate seaduste baasil, kus ohver on reaalse kaitseta, ja vägivalda alal koolitamata spetsialistide võrgustikuga, kes ei ole suutelised adekvaatselt hindama juhtumite sobivust lepituseks. Seega tekiks otsene oht veelkordseks ohvristamiseks läbi lepitusprotsessi.

Teeme ettepaneku asendada 6.4 punktiga:

Analüüsida vägivallatseja koheseks eemaldamiseks politseile suuremate õiguste andmise ja juhtumite sisulise lahendamise süsteemi loomise võimalusi Eestis, eeskätt nn Austria mudeli rakendamise võimalusi

Lisada punkt 6.5:

Välja töötada muudatused perekonnaseaduses jm asjassepuutuvates seadustes, et piirata vägivaldse vanema õigust lapsega kohtumiseks (arvestades asjaolu, et laps on vägivalda ohver ka siis, kui teda ennast otseselt ei ole rünnatud) ja tagada vägivallatseja (eks)partnerile reaalne kaitse lapsega kohtumise sildi all jätkuva vägivalda eest.

Aeg: 2010-2011

4. Naistevastase ja perevägivalda osapooltele pakutavate teenuste loomine ja arendamine

Strateegiline eesmärk on NVV ja PVV ohvrite abistamine ning vägivallatsete rehabiliteerimine

Meede 7. Kvaliteetsete teenuste loomine ja arendamine NVV ja PVV ohvritele

Tegevused:

7.1 Varjupaikade miinimumeelarve, hinnakirja väljatöötamine, kooskõlastamine. Vaja on teada, millist summat vajaksid varjupaigad aastapõhiselt toimimiseks. Selged ja arusaadavad kalkulatsioonid. SoM **koostöös ENVLi ja varjupaikadega.**

Et kõik Eestis olemasolevad varjupaigad on rajatud kodanikualgatuse korras, on loomulik, et nad on kaasatud. Aeg-2010.

7.2 Kohalike omavalitsuste teadlikkuse tõstmine eesmärgiga kindlustada valmisolek **kvaliteetse** varjupaiga- ja nõustamisteenuste tagamiseks lähisuhtevägivalda ohvritele. SoM *ENVL toetab igati KOVide teadlikkuse tõstmist, oleme seda ise kogu aeg jõudmööda teinud. Oleme vastu sellele, et KOVid püüavad näidata end võimekamadena, kui nad tegelikult on, väites, et nad pakuvad kõiki teenuseid ise.*

Soovime olla kaasvastutajad. Ajaraamiks arengukava periood (2010-2014).

7.3 Üleriigilise nõustamistelefoni 1492 teenuse pakkumine ööpäevaringselt. SoM

ENVL on valmis jätkama teenuse pakkumist, muutes selle kõiki naiste varjupaikade kaasates ka ööpäevaringseks, kui selleks on tagatu vajalik järjepidev rahastus. Et rahastust ilmselt niipea ei tule, võiks ajaraamiks olla arengukava periood (2010-2014)

7.4 Naiste varjupaikade **järjepideva** rahastamise tagamine. Teenuse eesmärk on pakkuda ööpäev läbi varjupaika **vägivalda** ohvritele ja nende lastele. Naiste varjupaigateenus hõlmab lisaks majutusteenusele ka psühholoogilist, sotsiaalset ja vajadusel juriidilist nõustamist **ning tugiisiku teenust**. Nõustamisteenused peavad olema kättesaadavad ka ohvritele, kes ise varjupaigas ei peatu. Varjupaigateenus **on välja arendanud ja** seda osutavad praegu mittetulundusühingud. SoM

Lahendust oleks vaja juba sel aastal, st Aeg: 2010

7.5 Kõigi teenuste kvaliteedi kontrolli mehhanismide väljatöötamine. Ühtlase kvaliteediga naiste varjupaigateenus osutamiseks töötatakse Sotsiaalministeeriumi koordineerimisel välja naiste varjupaikade standardid, mis kirjeldavad naistevastase ja perevägivalda ohvrite abistamise spetsiifikat. Mudeli koostamisel võetakse arvesse **ENVL ja varjupaikade koostatud teenuse kirjeldusi ja standardeid, arvestades ka rahvusvahelisi soovitusi ja teiste riikide naiste varjupaikade kogemusi**. SoM

ENVL soovib olla kaasvastutajaks ja partneriks, Aeg: 2010

Meede 8. Töö vägivallatsetega

Tegevused:

8.1 Programmide loomine-arendamine, kaasates sellesse naiste naiste varjupaikad, ja pakkumine vägivaldsetele nii vabatahtlikkuse alusel kui seoses kriminaalhooldusega, tagades samal ajal vägiolla ohvritele turvalisuse, igakülgse psühholoogilise, juriidilise ja vajadusel ka majandusliku abi. JuM, SoM, MTÜd.

ENVL toetab seda tegevust ainult olukorras, kus riigi poolt on tagatud vägiolla ohvri tingimusteta turvalisus (sh emotsionaalne) ja kus vastavate programmide väljatöötamise on kaasatud vägiolla ohvritega tegelevad organisatsioonid, eelkõige naiste varjupaigad ja ENVL.

See tähendab, et ohvrile on garanteeritud samal ajal igakülgne psühholoogiline, juriidiline ja vajadusel ka praktiline majanduslik abi, vägiollatseja ei saa läheneda ohvrile ilma otsese vajaduseta ja viimase selge soovita ega põhjustada talle mingil viisil kannatusi.

See tähendab ka, et iga vastavat programmi pakkuv organisatsioon peab tegema koostööd vägiolla ohvreid abistava organisatsiooniga (eeldatavalt naiste varjupaigaga) ja programmis osalemise tingimuseks on, et vägiollatseja partner kohtub regulaarselt ohvri abistava pädeva organisatsiooni esindajaga ja annab tagasisidet vägiollatseja käitumises toimunud muutuste kohta.

Vastav mehhanism peab olema selgelt sisse kirjutatud programmi kirjeldusse.

Kõik kasutatavad programmid peavad põhinema rahvusvaheliselt tunnustatud praktilal (ENVLil on olemas materjalid detsembris Viinis toimunud viimaseid rahvusvahelisi arenguid käsitlevalt konverentsilt)

Eelkõige aga on oluline, et programmides osalemine ei asendaks karistust.

Sellise süsteemi välja töötamine võtab aega, see eeldab ka ohvri kaitseks rakendatavate meetmete välja töötamist rakendamist jne. Seetõttu võiks ajaraam olla kogu arengukava kehtivusaeg (2010-2014)

ENVL soovib olla partneriks ja kaasvastutajaks.

5. Uuringud ja andmed, mis võimaldavad teadmispõhiseid otsuseid nii ennetustöö kui ohvriabi vallas

Strateegiline eesmärk on järjepidev NVV ja PVV probleemide kaardistamine, et saada probleemi tegelikust ulatusest ja esinemisvormidest mitmekülgne ja usaldusväärne ülevaade.

Meede 9. NVV ja PVV juhtumitega seotud statistika korrastamine

Tegevused:

9.1 Politsei perevägiollalehtede analüüs. SiM

9.2 Varjupaikade statistika koostamise metoodika ühtlustamine. SoM

ENVL on koostanud oma statistika vormid, vana on viia riikliku statistika vorm vastavusse varjupaikade töö spetsiifikaga, sest praegu ei võimalda ametlik vorm kajastada varjupaikade reaalselt tööd. Soovime olla kaasvastutaja, Aeg: 2010-2011

Meede 10. NVV ja PVV käsitlevate uuringute läbiviimine

Tegevused:

10.1 Vägiollatsejate programmide tulemuslikkuse hindamine. JuM

Vt eelmise punkti kommentaar.

ENVL soovib kindlasti olla kaasatud, kaasata tuleks kindlasti ka SoM

10.2 Lepitusmenetluse rakendamise analüüs. JuM (2010).

Vt punkt 6.4

ENVL soovib kindlasti olla kaasatud, kaasata tuleks ka SoM.

10.3 Statistikaameti turvalisuse uuringu lähisuhtevägivalla erimooduli erianalüüs, lähisuhtevägivalla mõõtmise indikaatorite väljatöötamine ja ekspertkonsultatsioon. SoM

ENÜ ja ENVL soovivad olla kaasatud.

10.4 Põhjalikud uuringud naistevastase vägivalla ja perevägivalla põhjuste, tagajärgede, ennetusvõimaluste ja ohvriabi vajaduste ning kvaliteedi osas. Xx

ENÜ ja ENVL on olnud ja saavad edaspidigi olla partneriks nii rahvusvahelistes projektides kui siseriiklikes uuringutes, ise ilmselt meil uurimusi algatada jõudu ei ole. Kui on olemas eestvedaja, soovime kaasa aidata.